

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi Åbo Akademi -nimisestä yliopistosta ja laiksi Åbo Akademi -nimisestä yliopistosta annetun lain voimaansaattamisesta.

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.

Esityksessä ehdotetaan, että Åbo Akademi, joka on Stiftelsen för Åbo Akademi -nimisen säätiön ylläpitämä, lakisääteiseen valtionapuun oikeutettu yksityinen yliopisto, siirtyy valtion haltuun 1 päivänä elokuuta 1981. Tällöin se jatkaa toimintaansa valtion ruotsinkielisenä yli-

opistona, jolla on tietty itsehallinto. Säätiö tulee osallistumaan taloudellisesti valtion yliopiston ylläpitämiseen siten kuin valtion ja säätiön kesken 29 päivänä elokuuta 1980 tehdyssä esisopimuksessa on sovittu.

YLEISET PERUSTELUT.

1. Nykyinen tilanne.

Åbo Akademilla on erikoisasema maamme korkeakoululaitoksessa sen ainoana ruotsinkielisenä yliopistona. Akatemian tehtävänä on huolehtia ruotsinkielisen väestön koulutustarpeista monilla korkeakoulutusaloilla ja samalla myös näiden alojen tieteellisestä tutkimuksesta. Maamme ruotsinkieliselle väestölle, jonka sivistykselliset tarpeet hallitusmuodon mukaan tulee tyydyttää samanlaisten perusteiden mukaan kuin suomenkielisen väestön, on hyvin tärkeää, että maassamme on yliopisto, jonka opetus- ja tutkintokieli on ruotsi. Tällainen yliopisto tarjoaa myös koulutusmahdollisuudet suomenkielisille opiskelijoille, jotka pystyvät harjoittamaan opintoja ruotsin kielellä. Akatemialla on näin ollen tärkeä koulutustehtävä sekä ruotsinkielisten että kaksikielisten alueiden samoin kuin keskushallinnon työvoimatarpeita ajatellen.

Åbo Akademi aloitti toimintansa syksyllä 1918 Stiftelsen för Åbo Akademi -nimisen säätiön perustamana. Säätiö oli perustettu yksityishenkilöiden lahjoitusten turvin 18 päivänä ke-

säkuuta 1917 ja Suomen senaatti oli hyväksynyt sen perustamiskirjan 24 päivänä lokakuuta samana vuonna. Perustamiskirjansa sekä sääntöjensä mukaan säätiön tarkoituksena on "Turun kaupungissa ylläpitää Åbo Akademi -nimistä korkeakoulua, jonka opetuskielenä on ruotsi." Säätiö voi lisäksi ylläpitää tai tukea tieteellisen tutkimuksen tai opetuksen alalla toimivia laitoksia, jotka akatemiaan nähden ovat hallinnollisesti täysin tai osittain itsenäisiä. Åbo Akademin lisäksi säätiö ylläpitää Handelshögskolan vid Åbo Akademi -nimistä kauppakorkeakoulua. Määrätarkoituksin annetuin erityisin lahjoitusvaroin säätiö ylläpitää lisäksi kahta pienehköä tutkimuslaitosta.

Säätiön sääntöjen mukaan Åbo Akademin ylläpitäminen käsittää muun muassa varojen myöntämisen opetukseen ja tutkimukseen ja muuhun tähän liittyvään toimintaan sekä osallistumisen akatemian hallintoon. Viimeksi mainittuun kuuluvat muun muassa akatemian perussäännön hyväksyminen, virkojen perustaminen, muuttaminen ja lakkauttaminen sekä kanslerin nimittäminen. Opetuksen ja tutkimuksen

sekä näihin liittyvän hallinnon osalta akatemia on säätiön hyväksymän talousarvion puitteissa itsenäinen suhteessa säätiöön.

Säätiö on koko akatemian toiminta-ajan jatkuvasti saanut varoja akatemian toimintaa varten lahjoituksilla ja testamentteilla. Enin osa näistä varoista on rahastoitu lahjoittajan ja testamentin tekijän määräämin ehdoin, usein akatemian toimintaan liittyvää määrätarkoitusta varten.

Toimintaansa aloittaessaan akatemiassa oli kolme tiedekuntaa, humanistinen, matemaattisluonnontieteellinen ja valtiotieteellinen. Vuonna 1920 aloitti kemiallis-teknillinen tiedekunta toimintansa. Teologinen tiedekunta perustettiin vuonna 1924 ja aloitti toimintansa samana vuonna. Maamme opettajankoulutuksen uudelleenjärjestelyn yhteydessä akatemiaan perustettiin vuonna 1973 kasvatustieteiden tiedekunta, joka sijoitettiin Vaasan kaupunkiin.

Akatemian opiskelijamäärän kehitys ilmenee seuraavasta taulukosta:

1930	241	1951	459	1969	2176
1936	329	1957	498	1972	2270
1942	277	1960	724	1975	3295
1945	517	1963	1019	1978	3283
1948	636	1966	1517	1979	3288

Opiskelijoiden kotiseudun jakauma alueittain oli vuonna 1979 seuraava:

Pohjanmaa	974	(30 %)
Turku ympäristöineen, Ahvenanmaa	1243	(38 %)
Uusimaa	636	(19 %)
Muu Suomi	386	(12 %)
Ulkomaat	49	(1 %)
	<u>3288</u>	

Syyskaudella 1979 opiskelijoiden jakauma oli äidinkielen mukaan seuraava:

Ruotsinkielisiä	2 440	74,2 %
Suomenkielisiä	827	25,2 %
Muunkielisiä	21	0,6 %
	<u>3 288</u>	<u>100,0 %</u>

Lisäksi akatemiassa opiskeli 103 Turun yliopiston kirjoissa olevaa opiskelijaa.

Akatemiassa suoritettiin vuonna 1979 tutkintoja seuraavasti: 195 alemmaa kandidaatin-tutkintoa (farmaseutit mukaan luettuina), 82

luokanopettajan, tekstiilipettajan, teknisen työn tai erityisopettajan tutkintoa, 150 ylempää kandidaatin tutkintoa, 39 diplomi-insinöörin tutkintoa ja 15 lisensiaatin tutkintoa. Lisäksi hyväksyttiin 8 väitöskirjaa.

Handelshögskolan vid Åbo Akademi aloitti toimintansa syksyllä 1927. Kauppakorkeakoulun asema suhteessa säätiöön on ollut sama kuin akatemian. Akatemiaan nähden kauppakorkeakoulu on 1 päivään elokuuta 1980 saakka ollut hallinnollisesti itsenäinen. Viimeksi mainitusta päivästä kauppakorkeakoulu on koulutus- ja tutkimusvastuunsa säilyttäen liitetty akatemian yhteyteen ja siten lakannut toimimasta itsenäisenä korkeakouluna. Kauppakorkeakoulusta ja akatemian valtiotieteellisestä tiedekunnasta on samalla muodostettu talous- ja valtiotieteellinen tiedekunta. Tämän järjestelyn tarkoituksena on muun muassa tehostaa niukkojen voimavarojen yhteiskäyttöä.

Kauppakorkeakoulun opiskelijamäärän kehitys ilmenee seuraavasta taulukosta:

1927	36	1959	185	1976	659
1932	53	1962	278	1977	650
1939	89	1966	351	1978	640
1948	148	1970	445	1979	573
1953	178	1973	568		

Opiskelijoiden kotiseudun jakauma alueittain oli vuonna 1979 seuraava:

Pohjanmaa	143	(25 %)
Turku ympäristöineen, Ahvenanmaa	288	(50 %)
Uusimaa	100	(18 %)
Muu Suomi	35	(6 %)
Ulkomaat	7	(1 %)
	<u>573</u>	

Syyslukukaudella 1979 opiskelijoiden jakauma oli äidinkielen mukaan seuraava:

Ruotsinkielisiä	426	74,4 %
Suomenkielisiä	145	25,3 %
Muunkielisiä	2	0,3 %
	<u>573</u>	<u>100,0 %</u>

Kauppakorkeakoulussa suoritettiin vuonna 1979 tutkintoja seuraavasti: 64 ekonomin tutkintoa, 17 kirjeenvaihtajan tutkintoa, 17 kauppatieteiden kandidaatin tutkintoa ja 1 lisensiaatin tutkinto. Lisäksi hyväksyttiin 1 väitöskirja.

Kauppakorkeakoulun ja akatemian yhdistämisen jälkeen akatemiassa on seuraavat kuusi tiedekuntaa: humanistinen, matemaattis-luonnontieteellinen, talous- ja valtiotieteellinen, kemiallis-teknillinen ja teologinen sekä kasvatustieteiden tiedekunta. Tiedekunnissa on yhteensä 52 professorin virkaa, 23 apulaisprofessorin virkaa, 57 lehtorin virkaa, 18 yliassistentin tointa ja 59 assistentin tointa. Akatemiassa on lisäksi 44 dosenttia, 16 tilapäistä assistenttia ja 145 tuntiopettajaa. Akatemian henkilökuntaan kuuluu vuonna 1980 yhteensä noin 530 henkilöä.

Åbo Akademi toimi yli 35 vuotta ilman valtion tai kunnan taloudellista tukea. Valtion vuoden 1956 tulo- ja menoarviossa myönnettiin akatemialle ensimmäistä kertaa valtionavustusta. Avustus oli suuruudeltaan 50 000 markkaa ja vastasi vajaata neljää prosenttia akatemian kokonaisbudjetista. Määrärahaa korotettiin jonkin verran seuraavina vuosina samalla kun valmisteltiin lakisäateistä valtionavustusta koskevaa lainsäädäntöä. Laki Åbo Akademin valtionavustuksesta (467/63) annettiin 25 päivänä lokakuuta 1963, ja se tuli voimaan seuraavan vuoden alusta. Tässä laissa akatemialle myönnettiin valtionapua siten, että se vastasi viittäkymmentä prosenttia laissa tarkemmin määritellyistä todellisista ja hyväksyttävistä menoista. Vuonna 1968 tehdyllä lainmuutoksella valtionapuprosentti korotettiin vuoden 1969 alusta kuuteenkymmeneenviiteen ja vuoden 1970 alusta seitsemääkymmeneenviiteen prosenttiin.

Turun kaupungilta akatemia on viime vuosina saanut taloudellista tukea Sibeliusmuseota varten.

Åbo Akademin menot ja akatemian valtionapu ovat kehittyneet kasvatustieteiden tiedekuntaa lukuun ottamatta seuraavasti:

	Kokonaismenot	Valtionapu (vuokra-arvoa lukuun ottamatta)
1971	9 400 000	6 700 000
1974	15 300 000	11 300 000
1977	24 800 000	17 700 000
1978	27 800 000	20 500 000
1979	29 700 000	21 700 000

Akatemian tulojen prosenttinen jakauma samoina vuosina oli seuraava:

	Valtionapu	Säätien osuus
1971	71 %	29 %
1974	74 %	26 %
1977	71 %	29 %
1978	74 %	26 %
1979	73 %	27 %

Akatemian kasvatustieteiden tiedekunta on opettajankoulutuslaissa (844/71) tarkoitettu opettajankoulutusyksikkö. Valtio vastaa akatemian valtionapulainsäädäntöön vuonna 1973 tehdyn muutoksen mukaan tämän tiedekunnan kaikista menoista. Tiedekunnan valtionavun määrä oli vuonna 1979 noin 4,1 miljoonaa markkaa.

Kauppakorkeakoulu toimi akatemian tapaan kauan ilman valtion tai kunnan taloudellista tukea. Kauppakorkeakoulujen valtionavustuksesta annetun lain (231/50) tultua voimaan kauppakorkeakoulu sai vuoden 1951 alusta valtionapua 70 prosentin mukaan laissa tarkemmin määritellyistä todellisista ja hyväksyttävistä menoistaan. Valtionapuprosentti korotettiin vuonna 1964 75:een. Kauppakorkeakoulu peri kauan lukukausimaksuja opiskelijoiltaan. Nämä maksut poistettiin vuoden 1977 alusta lukien. Se osa kauppakorkeakoulun menoista, jota ei peitetä valtionavustuksella, on katettu kauppakorkeakoulua varten tarkoitettujen rahastojen tuotolla, säätien erikseen myöntämällä käyttövaroilla ja elinkeinoelämältä saaduilla tilapäisillä avustuksilla sekä Turun kaupungin vuotuisella avustuksella. Viimeksi mainittu avustus on vuonna 1980 160 000 markkaa.

Kauppakorkeakoulun menot ja sen valtionapu ovat kehittyneet seuraavasti:

	Kokonaismenot	Valtionapu (vuokra-arvoa lukuun ottamatta)
1971	1 350 000	890 000
1974	1 950 000	1 290 000
1977	2 880 000	2 050 000
1978	3 190 000	2 250 000
1979	3 450 000	2 470 000

Kauppakorkeakoulun tulojen prosenttinen jakauma samoina vuosina oli seuraava:

	Valtionapu	Säätien osuus	Muut tulot
1971	66 %	18 %	16 %
1974	66 %	20 %	14 %
1977	71 %	24 %	5 %
1978	71 %	25 %	4 %
1979	72 %	24 %	4 %

akatemia rakennustoimintaa varten joutunut ottamaan pankkilainaa, joka vuoden 1979 lopussa oli yhteensä 8,85 miljoonaa markkaa.

Akatemian häiriytymättömän toiminnan turvaamiseksi säätiö on joutunut antamaan ylimääräisiä varoja akatemialle, mikä on entisestään vaikeuttanut säätiön taloudellista tilaa.

2. Asian valmistelu.

Åbo Akademin ja samalla myös sen yhteydessä toimivan kauppakorkeakoulun oikeudellisen ja taloudellisen aseman järjestäminen on kauan ollut vireillä. Alustavien neuvottelujen pohjalta opetusministeriö asetti 9 päivänä kesäkuuta 1975 työryhmän, joka sai tehtäväkseen laatia ehdotuksen akatemian ja kauppakorkeakoulun tulevan taloudellisen ja oikeudellisen aseman järjestämiseksi. Työryhmässä oli opetusministeriön ja valtiovarainministeriön sekä Åbo Akademin säätiön, akatemian ja kauppakorkeakoulun edustajia. Työryhmä sai työnsä päätökseen 6 päivänä helmikuuta 1980.

3. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset vaikutukset.

Esityksessä ehdotetaan mainitun työryhmän ehdotuksen perusteella ja ottaen huomioon, mitä edellä on todettu säätiön vaikeuksista vastata osuudestaan akatemian menoista, että Åbo Akademi, jonka yhteyteen Handeshögskolan vid Åbo Akademi on liitetty 1 päivänä elokuuta 1980, siirretään valtion haltuun ja että akatemia jatkaa toimintaansa ruotsinkielisenä valtion yliopistona. Säätiö on antanut suostumuksensa tähän järjestelyyn.

Järjestelyn tarkoituksena on akatemiassa turvata ruotsinkielinen opetus siinä edusteluilla aloilla sekä mahdollistaa akatemian kehittämistä.

Esitetyn järjestelyn toteutumisen jälkeen akatemian toimintaa tullaan rahoittamaan valtion tulo- ja menoarvion kautta. Akatemialla olisi tässä suhteessa sama asema kuin valtion muilla korkeakouluilla. Kuitenkin myös säätiö tulee vastedeskin taloudellisesti osallistumaan akatemian ylläpitämiseen akatemiaa varten tarkoitettua omaisuutensa nettotuotolla. Tämä on katsottu voitavan järjestää tarkoituksenmukaisimmin siten, että säätiö luovuttaa akatemian nyt käytössä olevien rakennusten hallinto-oikeuden

akatemialle. Kiinteistöjen omistusoikeus jää edelleen säätiölle, joka on sitoutunut vastaamaan rakennusten huollosta ja lämmityksestä sekä eräistä muista kustannuksista. Nykyisen kustannustason mukaan säätiön vuotuiset kustannukset tästä on arvioitu 3 miljoonaksi markaksi. Säätiö antaa lisäksi akatemialle vuosittain vähintään 200 000 markan suuruiset käyttövarat sekä stipendirahastojen nettotuoton, noin 320 000 markkaa. Akatemian käytössä oleva irtaimisto luovutetaan omistus- tai hallinto-oikeudella akatemialle.

Edellä mainittujen veloitteiden täyttämisen jälkeen jäljellä olevaa osaa omaisuuden tuotosta käytetään säätiön muiden velvollisuuksien täyttämiseksi ja hallintokustannusten peittämiseksi. Nämä velvollisuudet perustuvat niihin erityisiin tarkoituseriin, joita varten säätiö on ottanut vastaan omaisuutta.

Säätiö on ilmoittanut suostuvansa edellä kuvattuun järjestelyyn edellyttäen, että valtion yliopistona toimiva akatemia Helsingin yliopiston tapaan olisi oikeuskelpoinen. Tämä merkitsi sitä, että akatemia voisi hankkia, omistaa ja hallita omaisuutta sekä tämän omaisuuden osalta tehdä sitoumuksia sekä kantaa ja vastata. Akatemian oikeuskelpoisuus koskisi ainoastaan omaisuutta, jonka akatemia saa muulla tavoin kuin valtion tulo- ja menoarvion kautta. Oikeuskelpoisuus luo säätiön käsityksen mukaan edellytyksiä sille, että akatemia tulevaisuudessaakin voisi saada lahjoitus- ja testamenttivaroja toimintaansa varten tai tehtävänsä liittyviä erikoistarkoituksia varten.

Åbo Akademi on toiminut yksityisenä yliopistona yli 60 vuotta ruotsinkielisen väestön tukemana ja tällöin muun muassa saanut tuhansia lahjoituksia. Tämä seikka ja akatemian erikoisasema ruotsinkielisenä yliopistona edellyttää, että akatemialla myös valtion yliopistona tulisi olla tietty itsehallinto. Tähän kuuluisi muun muassa kanslerilaitoksen säilyttäminen. Kanslerilla olisi vastaisuudessaakin samanlaiset tehtävät kuin nyt ottaen kuitenkin huomioon akatemian asema osana valtion hallintoa ja sisäisen hallinnon uudelleenjärjestelystä aiheutuvat muutokset.

Nimitysasioita koskevaa muutoksenhakua varten akatemialla olisi muutoksenhakulautakunta, jonka puheenjohtajana kansleri toimisi. Muutoksenhakulautakunnan päätöksistä ei saisi valittamalla hakea muutosta.

Valtion eräiden muiden korkeakoulujen tapaan akatemialle olisi varattava tilaisuus antaa

lausuntonsa valmisteltaessa lakia tai asetusta, joka koskee yksinomaan akatemiasa.

Akatemian häiriöttömän toiminnan turvaamiseksi on tärkeää, että yksityisen akatemian vakinaisessa palveluksessa olevat henkilöt välittömästi siirtyvät vastaaviin tehtäviin valtion akatemiassa säilyttäen samalla nykyiset oikeutensa. Tarkoituksena on, että siirtymävaiheessa yksityisen akatemian palveluksessa olevat henkilöt oman suostumuksensa perusteella siirretään heidän nykyistä tehtäväänsä vastaavaan virkaan, peruspalkkaiseen, ylimääräiseen tai tilapäiseen toimeen taikka työsopimussuhteeseen valtion akatemiassa.

Niistä edellä mainituista taloudellisista järjestelyistä, jotka liittyvät akatemian siirtymiseen valtion haltuun, on valtion ja Stiftelsen för Åbo Akademi -nimisen säätiön kesken 29 päivänä elokuuta 1980 tehty esisopimus. Esisopimuksen mukaan valtio sitoutuu ensimmäistä menoarvioehdotusta valtion akatemiasa varten laadittaessa ottamaan huomioon ne menot, joihin valtionapua on aikaisemmin saatu sekä eräät muut menot. Esisopimusta vastaava sopimus tehdään sen jälkeen kun jäljempänä olevat lakiehdotukset on hyväksytty.

Akatemian ja siihen liitetyn kauppakorkea-

koulun siirtyminen valtion haltuun merkitsee, että valtion menot akatemian osalta lisääntyvät vuosittain noin 4 900 000 markalla vuoden 1981 kustannustason mukaan laskettuina. Laskelmassa on otettu huomioon, että valtiolle ei aiheudu kustannuksia säätiön omistamien opetuskiinteistöjen huollosta ja lämmityksestä.

Åbo Akademin siirtyessä valtion haltuun siirretään Vasa övningsskola -niminen harjoittelukoulu, jota valtio ylläpitää kasvatustieteiden tiedekuntaa varten ja joka nyt on kouluhallituksen välittömän johdon ja valvonnan alainen, mainittuun tiedekuntaan kuuluvaksi. Ne hallintotehtävät, jotka valtion oppikoulussa kuuluvat kouluhallitukselle ja lääninhallitukselle tulevat tällöin Åbo Akademin hoidettaviksi. Harjoittelukoulun henkilökunta siirtyy samalla Åbo Akademin palvelukseen.

Åbo Akademin toiminnan jatkamisesta valtion korkeakouluna säädettäisiin Åbo Akademi -nimisestä yliopistosta annettavalla lailla. Tämän lain voimaansaattamisesta ehdotetaan säädettäväksi erityisellä lailla, johon otetaan tarpeelliset säännökset yksityisen akatemian palveluksessa siirtymävaiheessa olevan henkilökunnan siirtymisestä valtion akatemian palvelukseen.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.

1. Lakiehdotukset.

1.1. Laki Åbo Akademi -nimisestä yliopistosta.

1 §. Akatemian tehtävän määrittely vastaa uusimpien korkeakouluista annettujen lakien mukaista tehtävämäärittelyä. Johtuen akatemian erikoisasemasta ainoana ruotsinkielisenä yliopistona 1 §:n 2 momenttiin on otettu säännös akatemian velvollisuudesta huolehtia ruotsinkielisen väestön ja maan kaksikielisyydestä aiheutuvista tarpeista.

2 §. Lainkohdassa todetaan, että Åbo Akademin kotipaikka on Turun kaupunki. Opetuksen tarkoituksenmukaisen järjestelyn mahdollistamiseksi ja ottaen huomioon, että akatemian kasvatustieteiden tiedekunta toimii Vaasassa ja että akatemia antaa opetusta eri paikkakunnilla muun muassa kolmessa kesäyliopistossa 2 §:n 2 momenttiin on otettu säännös, jonka mukaan akatemian laitoksia voidaan tarvittaessa sijoittaa myös muille paikkakunnille.

3 §. Yleisperusteluissa mainituista syistä ehdotetaan, että valtion yliopistona toimivalla akatemialla tulee olla tietty itsehallinto. Tällä tavoin luodaan parhaat edellytykset 1 §:ssä mainitun erikoistehtävän täyttämiseksi.

4 §. Akatemian itsehallinnon olennainen osa on kanslerilaitos. Kanslerin yleisenä velvollisuutena on lainkohdan mukaan edistää akatemian 1 §:n mukaisten tarkoituksien saavuttamista. Tällä on haluttu korostaa hänen itsenäistä asemaansa akatemian eri yksiköihin nähden ja hänen oikeuttaan ottaa kantaa akatemiaan ja sen opetus- ja tutkimustoimintaa koskeviin kysymyksiin esimerkiksi aloittein ja lausunnoin.

5 §. Pykälän 1 momentissa mainitaan akatemian nykyiset tiedekunnat. Kuten yleisperusteluissa on todettu, on Handelshögskolan vid Åbo Akademi liitetty 1 päivästä elokuuta 1980 akatemian valtiotieteelliseen tiedekuntaan, jonka nimi samalla on muutettu talous- ja valtiotieteelliseksi tiedekunnaksi.

Pykälän 3 momentin tarkoituksena on mahdollistaa erillisenä laitoksena toimivan kirjaston lisäksi myös muiden opetus-, tutkimus- ja palvelulaitosten perustaminen.

Åbo Akademin kirjastolla on yliopistokirjastolle kuuluvien opetus- ja tutkimustyöhön liittyvien tehtävien lisäksi erikoistehtävänsä suomenruotsalaisena kansalliskirjastona. Kirjastolla on muun muassa laaja käsikirjoituskokoelma. Näistä syistä lainkohtaan on otettu säännöskirjaston asemasta erillisenä laitoksena.

6 §. Pykälään sisältyy säännös siitä, ketkä kuuluvat akatemiaan.

7 §. Pykälän 1 momentin mukaan säännökset akatemian hallinnosta annettaisiin muiden valtion korkeakoulujen tapaan asetuksella. Pykälän 2 momentin säännöksellä mahdollistetaan akatemian päätösvaltaa käyttävien hallintoelinten jäsenten valinta akatemian omassa piirissä. Tarkoituksena on, että Åbo Akademin hallinnosta annettavalla asetuksella luodaan edellytyksiä järkipäiselle ja joustavalle hallinnolle ja turvataan opettajien, muun henkilökunnan ja opiskelijoiden mahdollisuus osallistua akatemian hallintoon.

8 §. Akatemian itsehallintoon voidaan katsoa kuuluvan, että nimitysasioita koskevat valitukset ratkaistaan akatemian yhteydessä toimivassa muutoksenhakulautakunnassa. Muutoksenhakulautakunnan päätöksistä ei saisi hakea muutosta valittamalla. Muutoksenhausta akatemian hallintoelimen päätöksiin muissa asioissa olisi voimassa, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) on säädetty muutoksenhausta ylemmän hallintoviranomaisen päätökseen.

9 §. Kansleri olisi muutoksenhakulautakunnan puheenjohtaja. Valtioneuvosto määräisi muutoksenhakulautakunnan neljä muuta jäsentä ja heidän henkilökohtaiset varajäsenensä sen jälkeen kun akatemia on asettanut asetuksella säädetty määrän henkilöitä ehdolle.

10 §. Lainkohdassa ehdotetaan, että akatemiaan voidaan perustaa pääpiirteittäin samat virat ja toimet kuin valtion muissa korkeakouluissa.

11 §. Tasavallan presidentti nimittäisi muiden valtion korkeakoulujen tapaan professorit, ylikirjastonhoitajan ja hallintojohtajan. Valtioneuvosto nimittäisi harjoittelukoulun rehtorin. Toimistopäällikön nimittäisi opetusministeriö. Muiden virkojen ja toimien täyttäminen kuuluisi kanslerille tai akatemian muille hallintoelimille.

Pykälän 2 momentissa on säännös professorin ja apulaisprofessorin viran täyttämistä kutsumismenettelyllä.

12 §. Ruotsinkielisen opetuksen turvaamiseksi ehdotetaan, että ne professorin ja apulaisprofessorin virat, jotka ovat yksityisessä akatemiassa ja jotka perustetaan valtion virkoina akatemian siirtyessä valtion haltuun, säilytetään pysyvästi akatemiassa. Tämä ei estä muuttuneiden olosuhteiden tai uusien tarpeiden vaatimaa opetusalan tai tehtävien muuttamista valtion virkojen ja toimien järjestelyvaltuuslaissa (767/76) säädettyssä järjestyksessä.

13 §. Koska akatemialla on erityisasema ruotsinkielisenä yliopistona, ehdotetaan säädettäväksi, että sen opetus-, tutkinto- ja virkakielinä on ruotsi. Kielten opetuksessa saataisiin kuitenkin tarpeen vaatiessa käyttää asianomaista kieltä. Ulkomaalainen opettaja saisi niin ikään yksinomaaisena opetuskielensä käyttäjä muuta kuin ruotsin kieltä.

14 §. Åbo Akademin tehtävän toteuttamisen kannalta on aiheellista, että opettajilta vaadittaisiin täydellinen ruotsin kielen taito. Akatemia saisi kuitenkin määrätä, millaista kielitaitoa ulkomaalaiselta opettajalta olisi vaadittava. Muiden virkamiesten kuin opettajien osalta vaadittaisiin valtion virkamiehiltä vaadittavasta kielitaidosta annetun lain (149/22) mukaisesti yleensä ruotsin kielen täydellistä taitoa sekä suomen kielen suullista ja kirjallista taitoa.

Akatemialla olisi oma kielilautakunta, jolle voitaisiin osoittaa opettajalta vaadittava ruotsin kielen taito.

15 §. Åbo Akatemi on jo kauan tarjonnut opiskelumahdollisuuksia myös sellaisille suomenkielisille opiskelijoille, jotka pystyvät harjoittamaan opintoja ruotsin kielellä. Tarkoituksena on, että nykyinen käytäntö jatkuisi myös vastaisuudessa. Vaikka akatemia lainkohdan mukaan päättää uusien opiskelijoiden ottamisesta, voivat sen tiedekunnat nykyiseen tapaan osallistua maan korkeakoulujen opiskelijoiden yhteisvalintaan.

16 §. Säännökset akatemian oikeuskelpoisuudesta sisältyvät tähän pykälään.

17 §. Viran tai toimen perustamisesta akatemiaan lahjoitus- tai testamenttivaroin säädettäisiin asetuksella.

18 §. Tarkoituksena on, että Åbo Akatemi muiden korkeakoulujen tapaan voisi suorittaa ulkopuolisille tieteellisiä tutkimus- ja muita

palvelutehtäviä, joista perittävistä maksuista säädettäisiin asetuksella.

1.2. Laki Åbo Akademi -nimisestä yliopistosta annetun lain voimaansaattamisesta.

1 §. Tarkoituksena on, että laki Åbo Akademi -nimisestä yliopistosta, jäljempänä akatemialaki, tulisi voimaan 1 päivänä elokuuta 1981. Samalla kumottaisiin Åbo Akademin valtionavustuksesta annettu laki (467/63) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

2 §. Yksityisen akatemian henkilökuntaan kuuluvien oikeusturvan kannalta on välttämätöntä, että heille annetaan sen jälkeen kun akatemia on siirtynyt valtion haltuun, mahdollisuus jatkaa työtään valtion akatemian palveluksessa. Tästä syystä ehdotetaan säädettäväksi, että valtion akatemian virkoja ja toimia ensi kerran täytettäessä yksityisen akatemian palveluksessa olevat henkilöt voidaan nimittää tai määrätä, mikäli he siihen suostuvat, vastaaviin valtion virkoihin ja toimiin niitä haettavaksi julistamatta ja ehdollepanoa tekemättä. Virat ja toimet täyttäisi nimittävä viranomainen. Siirtymävaiheessa olisi kuitenkin opetusministeriön asiana nimittää tai määrätä viran tai toimen haltijat niihin virkoihin ja pysyviin toimiin sekä ylimääräisiin toimiin, jotka akatemialain mukaan muutoin olisivat kanslerin tai muun akatemian hallintoelimen täytettäviä. Säännöksen tarkoituksena on mahdollistaa akatemian nykyisten toimihenkilöiden siirtyminen vastaaviin virkoihin ja toimiin valtion akatemiassa jo ennen akatemian ottamista valtion haltuun. Tarkoituksena on vastaavasti sijoittaa muu henkilökunta valtion akatemian palvelukseen.

3—5 §. Säännösten tarkoituksena on tur-

vata, että siirtyminen yksityisen yliopiston palveluksesta valtion akatemian palvelukseen ei huonontaisi henkilökunnan etuja.

6 §. Ne yksityisen akatemian palveluksessa olevat, joiden palkkaukseen ei ole maksettu valtionapua, saavat akatemian palveluksen perusteella myös työntekijäin eläkelain (395/61) mukaisen eläkkeen. Kaksinkertaisen eläkkeen estämiseksi valtion eläkkeestä ja perhe-eläkkeestä on vähennettävä samaan palvelusaikaan perustuva muu eläke ja perhe-eläke. Muiden yksityisen akatemian palveluksessa siirtymävaiheessa olevien henkilöiden eläkkeeseen ja heidän jälkeensä maksettavaan perhe-eläkkeeseen ei akatemian ottaminen valtion haltuun sinänsä aiheuta muutoksia, koska heidät on eräistä valtio varoista suoritettavista eläkkeistä annetulla lailla (382/69) saatettu valtion eläkejärjestelmän piiriin.

7—8 §. Akatemian häiriöttömän toiminnan turvaamiseksi ehdotetaan säädettäväksi, että virat ja toimet voidaan täyttää ja ryhtyä muihinkin tarpeellisiin toimenpiteisiin ennen akatemialain voimaan tuloa. Tähän sisältyy lisäksi säännös kanslerin ja muutoksenhakulautakunnan tehtävien hoitamisesta siirtymävaiheessa.

2. Voimaantulo.

Lait on tarkoitus saattaa voimaan 1 päivästä elokuuta 1981, jolloin Åbo Akademi ja siihen jo aikaisemmin liitetty kauppakorkeakoulu siirtäisivät valtion haltuun.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

Åbo Akademi -nimisestä yliopistosta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §.

Åbo Akademi -nimisen yliopiston tehtävänä on edistää ja harjoittaa vapaata tieteellistä tut-

kimusta, antaa siihen perustuvaa ylintä opetusta sekä muullakin tavoin palvella yhteiskun-

taa. Åbo Akademi -nimistä yliopistoa kutsutaan tässä laissa akatemiaksi.

Tehtävänsä suorittaessaan akatemian tulee erityisesti tyydyttää ruotsinkielisen väestön tarpeita sekä ottaa huomioon maan kaksikielisyydestä johtuvat tarpeet.

2 §.

Akatemian kotipaikka on Turun kaupunki. Tarvittaessa voidaan akatemian laitoksia sijoittaa myös muille paikkakunnille.

3 §.

Akatemia on opetusministeriön alainen.

Akatemialla on itsehallinto siten kuin tässä laissa säädetään.

Akatemialle on yksinomaan sitä koskevaa lakia ja asetusta valmisteltaessa varattava tilaisuus antaa asiasta lausuntonsa.

4 §.

Akatemiassa on kansleri. Hänen tehtävänä on edistää akatemian tarkoituksien saavuttamista. Kansleri toimii muutoksenhakulautakunnan puheenjohtajana ja nimittää akatemian viranhaltijat ja dosentit, jollei 11 §:n 1 momentista muuta johdu tai nimittämistä asetuksella säädetä kuuluvaksi akatemian hallintoelimelle. Kanslerin muista tehtävistä säädetään asetuksella.

Kanslerin tulee olla korkeakouluopetukseen ja korkeakouluhallintoon perehtynyt etevä tiedemies, joka ei ole akatemian viran tai toimen haltija.

Kanslerin nimittää tasavallan presidentti kolmeksi vuodeksi kerrallaan sen jälkeen kun akatemia on asettanut kolme henkilöä ehdolle. Jos kansleri eroaa ennen toimikautensa päättymistä, nimetään uusi kansleri jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

Kanslerin sijaisesta ja kanslerin palkkiosta säädetään asetuksella.

5 §.

Akatemiassa on humanistinen tiedekunta, matemaattis-luonnontieteellinen tiedekunta, talous- ja valtiotieteellinen tiedekunta, kemiallis-teknillinen tiedekunta, teologinen tiedekunta ja kasvatustieteiden tiedekunta.

Kasvatustieteiden tiedekunta on opettajankoulutuslain (844/71) 5 §:ssä tarkoitettu opettajankoulutusyksikkö. Kasvatustieteiden tiedekunnasta on voimassa Åbo Akademi -nimisestä yliopistosta annettujen säädösten ohella, mitä

opettajankoulutuslaissa ja sen nojalla on erikseen säädetty.

Akatemiassa on kirjasto, joka on erillinen laitos. Lisäksi akatemiassa voi olla valtion tuloja menoarvion rajoissa muitakin opetus-, tutkimus- ja palvelulaitoksia.

6 §.

Akatemiaan kuuluvat sen opettajat, tutkijat, muu henkilökunta ja opiskelijat.

7 §.

Akatemian hallinnosta säädetään asetuksella.

Akatemian päätösvaltaa käyttävien monijäsenisten hallintoelinten jäsenet voidaan valita akatemian piirissä toimitettavilla vaaleilla siten kuin asetuksella säädetään. Vaalioikeutettu on jokainen akatemiaan kuuluva henkilö ja vaalikelpoinen jokainen täysivaltainen vaalioikeutettu, joka on Suomen kansalainen tai virkamies Suomessa.

8 §.

Akatemian muun hallintoelimen kuin kanslerin päätökseen virkanimistysasioissa voidaan valittamalla hakea muutosta akatemian muutoksenhakulautakunnalta siten kuin asetuksella säädetään. Muutoksenhakulautakunnan päätökseen ei saa valittamalla hakea muutosta.

Muutoksenhausta akatemian hallintoelimen päätökseen muussa kuin virkanimistysasiassa on voimassa, mitä muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) on säädetty muutoksenhausta ylemmän hallintoviranomaisen päätökseen.

9 §.

Muutoksenhakulautakuntaan kuuluvat kansleri puheenjohtajana sekä neljä muuta jäsentä. Muut jäsenet ja näille henkilökohtaiset varajäsenet määrää valtioneuvosto kolmeksi vuodeksi kerrallaan akatemian ehdotuksesta. Muutoksenhakulautakunnan muista jäsenistä kahden tulee olla akatemian professorin viran haltijoita ja yhden oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittanut. Varajäsenillä tulee olla sama pätevyys kuin varsinaisilla jäsenillä.

Muutoksenhakulautakunta valitsee keskuudestaan varapuheenjohtajan.

Muutoksenhakulautakunnan jäsenet toimivat tuomarin vastuulla.

10 §.

Akatemiaan voidaan perustaa professorin, apulaisprofessorin, lehtorin, yliassistentin, laboratorioinsinöörin, museonhoitajan, ylikirjastonhoitajan, kirjastonhoitajan, hallintojohtajan, toi-

mistopäällikön, rehtorin, apulaissihteerin, osatosihteerin, kamreerin, toimistosihteerin ja kirjaajan virkoja sekä kanslistin, preparaattorin, ylivahtimestarin ja talonmiehen toimia.

Lisäksi akatemiaan voidaan nimittää dosentteja sekä valtion tulo- ja menoarvion rajoissa ottaa assistentteja ja muita ylimääräisiä toimenhaltijoita sekä tilapäisiä toimihenkilöitä ja työsopimussuhteessa olevaa henkilökuntaa.

11 §.

Professorin, ylikirjastonhoitajan ja hallintojohtajan nimittää tasavallan presidentti. Harjoittelukoulun rehtorin nimittää valtioneuvosto ja toimistopäällikön nimittää opetusministeriö.

Avoinna olevaan professorin tai apulaisprofessorin virkaan voidaan kutsusta nimittää henkilö, jonka pätevyys virkaan on todettu ja kiistaton ja jonka nimittäminen siihen on akatemian tehtävän kannalta tarkoituksenmukaista.

12 §.

Professorin ja apulaisprofessorin virat, jotka perustetaan akatemiaan tämän lain tullessa voiman, jäävät pysyvästi akatemiaan. Näiden virkojen opetusala ja niihin kuuluvia tehtäviä voidaan kuitenkin muuttaa valtion virkojen ja toimien järjestelyvaltuuslaissa (767/76) säädetyssä järjestyksessä.

13 §.

Akatemian opetus-, tutkinto- ja virkakielenä on ruotsi.

Muuta kuin ruotsin kieltä saadaan tarpeen vaatiessa käyttää kyseisen kielen ja kirjallisuuden opetuksessa.

Ulkomaalainen opettaja, joka on määrätty joko tilapäisesti tai hallitusmuodon 84 §:n mukaisesti vakinaisesti toimimaan opettajana akatemiassa, saa käyttää yksinomaisten opetuskielensä muuta kuin ruotsin kieltä.

Opiskelijan oikeudesta käyttää eräissä tapauksissa kuulusteluissa muuta kuin ruotsin kieltä säädetään asetuksella.

14 §.

Akatemian opettajan virkaan tai toimeen pääsemiseksi vaaditaan täydellinen ruotsin kielen taito ja kyky ymmärtää suomen kieltä. Ulkomaalaiselta opettajalta vaadittavasta ruotsin ja suomen kielen taidosta päättää akatemia.

Muuhun kuin opettajan virkaan tai toimeen

pääsemiseksi vaadittavasta kielitaidosta on voimassa, mitä valtion virkamiehiltä vaadittavasta kielitaidosta annetussa laissa (149/22) on säädetty virkaan tai toimeen nimitettävältä vaadittavasta kielitaidosta kaksikielisellä virka-alueella, jossa enemmistön kieli on ruotsi.

Akatemiassa on kielilautakunta, jolle voidaan osoittaa 1 momentissa tarkoitettu ruotsin kielen taito.

15 §.

Asetuksella säädetään, millä edellytyksillä henkilö voi päästä opiskelijaksi akatemiaan. Opiskelijaksi voidaan kuitenkin ottaa vain henkilö, jolla on sellainen ruotsin kielen taito, että hänen katsotaan pystyvän harjoittamaan opinnoja tällä kielellä. Opiskelijat ottaa akatemia.

Ulkomaalainen voidaan sen estämättä, mitä 1 momentissa on säädetty ruotsin kielen taidosta, ottaa opiskelijaksi akatemiaan sen mukaisesti kuin asetuksella säädetään.

16 §.

Akatemialla on oikeus ottaa vastaan omaisuutta nimiinsä ja käyttää sitä toimintaansa varten. Akatemia voi hankkia sellaista omaisuutta koskevia oikeuksia ja tehdä sitä koskevia sitoumuksia sekä käyttää sen osalta puhevaltaa tuomioistuimessa ja muun viranomaisen luona.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua omaisuutta akatemia hoitaa erillään valtion omaisuudesta.

17 §.

Professorin tai muun viran tai toimen perustamisesta akatemiaan lahjoitus- tai testamenttivarjoilla säädetään kussakin tapauksessa annetavalla asetuksella.

Edellä 1 momentissa tarkoitettujen viran- tai toimenhaltijalla on soveltuvin osin samat oikeudet ja velvollisuudet kuin muulla vastaavalla akatemian viran- tai toimenhaltijalla.

18 §.

Akatemia ja sen laitokset voivat suorittaa valtion ja kunnan viranomaisille sekä yksityisille ja yhteisöille näiden tilaamia tieteellisiä tutkimuksia ja muita palvelutehtäviä.

Tilatuista tutkimuksista ja palvelutehtävistä perittävistä maksuista säädetään asetuksella. Maksut määrätään valtion maksuperustelaisissa (980/73) säädettyjen yleisten perusteiden mukaan.

19 §.

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

20 §.

Tämän lain voimaansaattamisesta säädetään erikseen.

2.

Laki**Åbo Akademi -nimisestä yliopistosta annetun lain voimaansaattamisesta.**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §.

Åbo Akademi -nimisestä yliopistosta päivänä kuuta 198 annettu laki (/), jäljempänä akatemialaki, tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 1981. Sillä kumotaan 25 päivänä lokakuuta 1963 annettu laki Åbo Akademin valtionavustuksesta (467/73) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Stiftelsen för Åbo Akademi -nimisen säätiön ylläpitämä Åbo Akademi, jäljempänä yksityinen akatemia, siirtyy akatemialain tullessa voimaan valtion haltuun sen mukaisesti kuin Suomen valtion ja Stiftelsen för Åbo Akademi -nimisen säätiön 29 päivänä elokuuta 1980 tehdyssä esisopimuksessa on sovittu ja se jatkaa toimintaansa Åbo Akademi -nimisenä valtion yliopistona, jota jäljempänä kutsutaan valtion akatemiaksi.

2 §.

Akatemialaissa tarkoitettuja virkoja ja toimia ensi kerran täytettäessä voidaan yksityisen akatemian palveluksessa siirtymähetkellä oleva henkilö, jos hän siihen kirjallisesti suostuu, sen estämättä, mitä kelpoisuusehdoista on säädetty tai määrätty, nimittää tai määrätä hänen palvelustaan yksityisessä akatemiassa vastaavaan valtion virkaan tai peruspalkkaiseen toimeen taikka ylimääräiseen toimeen valtion akatemiassa virkaa tai tointa haettavaksi julistamatta ja ehdollepanoa suorittamatta.

Nimitettäessä tai määrättäessä niihin virkoihin tai peruspalkkaisiin toimiin taikka niihin ylimääräisiin toimiin, joihin akatemian kansleri tai valtion akatemia akatemialain mukaan taikka sen mukaan kuin asetuksella säädetään nimittää tai määrää, päättää 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa opetusministeriö. Opetusministeriö nimittää myös ensi kerran dosentit sekä ottaa vastaavasti tilapäiset toimihenkilöt ja työsopimussuhteessa olevan henkilökunnan.

3 §.

Milloin yksityisen akatemian palveluksessa ollut henkilö siirretään valtion akatemiaan työsopimussuhteeseen, ei viimeksi mainittuun suhteeseen liittyviä taloudellisia etuja saa sopimuksella saattaa olennaisesti epäedullisemmiksi kuin hänelle aikaisemmassa palvelussuhteessa kuulleet vastaavat edut.

4 §.

Henkilö, joka akatemialain voimaan tullessa on yksityisen akatemian palveluksessa ja joka välittömästi nimitetään tai määrätään valtion akatemian virkaan tai peruspalkkaiseen taikka ylimääräiseen toimeen, saa eläkettä, ikälisää, määrävuotiskorotusta ja vuosilomaa varten lukea hyväkseen sen palveluksen, joka hänelle on vastaavia etuja varten luettu hyväksi yksityisen akatemian palveluksessa.

Henkilöllä, joka välittömästi otetaan valtion akatemian tilapäiseksi toimihenkilöksi tai työsopimussuhteeseen, on 1 momentissa säädetty oikeus palvelusajan hyväksi lukemiseen eläkettä, palvelusvuosilisää ja vuosilomaa varten. Jos hänet myöhemmin nimitetään virkaan tai määrätään peruspalkkaiseen taikka ylimääräiseen toimeen, on hänellä sama oikeus palvelusajan hyväksi lukemiseen ikälisää ja määrävuotiskorotusta varten.

5 §.

Henkilöllä, joka 2 §:n mukaisesti nimitetään tai määrätään valtion akatemian virkaan tai peruspalkkaiseen taikka ylimääräiseen toimeen, on oikeus lomaan, joka hänelle yksityisestä akatemiasta annettujen määräysten mukaisesti on kuulunut.

6 §.

Henkilölle, joka saa yksityisessä akatemiassa palvelun ajan perusteella muuta kuin valtion eläkelain (280/66) mukaista eläkettä tai muuta

kuin valtion perhe-eläkelain (774/68) mukais-
ta perhe-eläkettä, suoritetaan valtion eläkelain
mukainen eläke muulla eläkkeellä ja valtion
perhe-eläkelain mukainen perhe-eläke muulla
perhe-eläkkeellä vähennettynä siltä osin kuin
ne perustuvat samaan palvelusaikaan.

7 §.

Toimenpiteisiin akatemialaissa tarkoitettujen
virkojen sekä peruspalkkaisten ja ylimääräisten
tointen täyttämiseksi voidaan ryhtyä jo ennen
akatemialain voimaantuloa.

Ennen akatemialain voimaantuloa voidaan
myös ryhtyä muihin toimenpiteisiin, jotka ovat
tarpeen akatemian toiminnan jatkamiseksi aka-
temialain voimaan tullessa.

Kansleri nimitetään ja muutoksenhakulauta-

kunta asetetaan akatemialain mukaisesti ensim-
mäisen kerran toimikaudeksi, joka alkaa 1 päi-
vänä tammikuuta 1982. Siihen saakka hoitaa
yksityisen akatemian kansleri ne tehtävät, jot-
ka kuuluvat kanslerille ja muutoksenhakulauta-
kunnalle.

8 §.

Opetusministeriö voi ennen akatemialain
voimaantuloa asettaa määräajan, jonka kuluessa
henkilön on kirjallisesti ilmoitettava opetusmi-
nisteriölle, haluaako hän ottaa vastaan valtion
viran tai toimen, sekä ryhtyä muihin valmista-
viin toimenpiteisiin, jotka ovat tarpeen yksityi-
sen akatemian henkilökunnan siirtämiseksi val-
tion palvelukseen akatemialain voimaan tulles-
sa.

Helsingissä 29 päivänä elokuuta 1980.

Tasavallan Presidentti

URHO KEKKONEN

Opetusministeri *Pär Stenbäck*